

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuissimè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1646

De Capitulis. XV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40233

de eum Amalar. lib. 4. de Offic. cap. 3. duo conuenire Ecclesiastico viro, exhortationem ad fratres, quæ fit in Responsorio breui; & singularem ad Deum deprecationem, cum intentione recta in gloriam Dei: quæ attenduntur in versu Responsorij, & in addito *ψ. Gloria Patri.*

2 Omittitur *Gloria Patri* in tempore de Passione, resumiturque initium Responsorij, ob causam in *precedenti capite* allatam num. 3. pag. 89. ex Concil. Tolet. IV. Non omittitur in Officio nouem Lectionum, ita vt, si in Dominica Passionis commemoratio fiat in secundis Vesperis de aliquo Festo Semiduplici, in Completorio dicendus erit *ψ. Gloria Patri*: quia Festum est iam inchoatum earatione quam attulimus de sine Hymnorum de beata Virgine *suprà cap. 6. num. 15. pag. 73.* sed vide *infra Sect. sexta cap. 12. num. 8.*

3 Ad Primam fit variatio Versus pro varietate Festorum, vt in Rubrica *de his Responsorijs num. 3.* quæ mutatio habet eandem causam quas attulimus *suprà de sine Hymnorum vario in Festis cap. 6. num. 12. pag. 72.* Meminit Radulph. *Propos. 14.* mutationis huius in Natali Domini, Epiphania, Paschate & Ascensione Domini; de alijs Festis non loquitur: quare mutatio in his posterior est Radulpho. Deceuit Ioannes XXII. mutari in Festo Corporis Christi, in *Decreto sapius cit.* concurrentibus autem duobus Versibus proprijs, altero ratione temporis, altero ratione Festi, vt in Conceptione beatæ Virginis intra Aduentum; præferri debet ratio Festi & eius Octauæ, sicuti in sine Hymnorum fit: quare in Dominica *infra Octauam dicemus, Qui natus es de Maria Virgine, ad*

Primam; non autem, *Qui venturus es in mundum.*

4 In Aduentu accidit ad Nonam mutatio Versus, qui in Dominicis dicitur, *Domine Deus virtutum conuerte nos.* & in Ferijs dicitur, *Veni Domine, & noli tardare.* Reliqua sunt eadem ad omnes Horas. Querunt aliqui mysterium; sed nulla est alia ratio, nisi quod in feriali Officio dicuntur statim Preces, in quibus dicitur *ψ. Domine Deus virtutum;* &c. neque conuenimus idem bis dicere in eadem Hora. Hinc ergo variatio illius Versus.

5 Tempore Paschali adduntur duo *Alleluia,* ex auctoritate Romana, inquit Radulph. *Propos. 12.* & ex *Regula sancti Benedicti cap. 34.* quod alijs Festis nobilioribus conceditur, Natali Domini, Circumcisioni, Epiphaniæ, Festo Corporis Christi, & Transfigurationi; non tamen in his Festis adduntur ad Primam, & Completorium: & de Festo Corporis Christi negat Ioannes XXII. in *Decreto citato.* Additionis patet ratio, ad plenioram letitiam indicandam; vbi verba quasi defunt ob breuitatem Responsoriorum.

De Capitulis. CAP. XV.

1 **C**apitula, Lectiunculæ, Lectiones breues, paruulæ, Versiculi parui, Collationes, sunt idem apud Radulph. *Propos. 13. & 14.* Capitella vocat Hugo *lib. 2. cap. 1.* quia, inquit, capita sunt & principia variationis ad Horas, cum præcedentia sint semper eadem. Capitula quoque dicuntur, quia vt plurimum in Festis sumuntur de capitibus Epistolarum quæ leguntur in Missa, Duran. *lib. 5. cap. 2.*

2 Ambrosius fuit auctor Capitulorum ad Tertiam, Sextam, & Nonam.

nam. Deinde Concilium Agathense *can. 21. Distinct. 5. de Consecrat. cap. Conuenit.* iussit ea dici post psalmodiam; vbi & ea vocat Collectiones, non Collationes, vt malè legit Gratianus, quem corrigir Suar. *libro 4. de Hor. Can. cap. 2. num. 19.* vnde etiam corrigendus erit Radulphus suprâ. sed Beda in Eisdram ait, morem hunc inoluisse in Ecclesia ab Efdra desumptum; cuius tempore quater in nocte, quater in die conuenientes Hebraei legentem sacras Litteras audiebant: nam à nostris post singulas psalmodias Horarum Canonicarum legitur semper aliquid, & octies in Officio, si feriale est, si solemne, decies, propter tres Nocturnos, siue de veteri siue de nouo Testamento, vel multum, vel parum. lege Hugonem *lib. 2. de Offic. cap. 1.* Aliqui dicunt quater in nocte nos legere, id est ad Vesperas, Completorium, Matutinum, & Laudes; quater in die, ad Primam, Tertiam, Sextam, Nonam.

3 Quærit Amalar. *lib. 4. cap. 3.* cur ante Capitula non petitur benedictio? Respondet, quia vt plurimum has Lectiones legit Superior, qui Christi vicem gerit. Hebdomadarius eas legit, qui legentibus ad Matutinum, & ad Absolutionem in fine Primæ, & ante Completorium benedictionem impertit, vicem & ipse maioris gerens.

4 Quærit Hugo *lib. 2. cap. 3.* cur à maioribus leguntur hæ diurnales Lectiones breues, à minoribus nocturnales? Respondet, quia diurnæ variantur: in qua varietate maiores sunt peritiores vt eas inueniant, & opportune recitent; nocturnales autem facilius habentur ex Inuitatorio, & Psalmis, qui iuuant, inquit, ad distinctionem earundem Lectionum. Facilius ha-

betur (ego dicerem) quia Hebdomadarius peritior eas præparat, & signaculis dispositis aptè statim indicat quid sit legendum. hoc enim minus est eiusdem.

5 Quærit Duran. *loco citato*, cur longiores sunt Lectiones nocturnæ quàm diurnæ? & respondet, noctu liberius aures accommodari Lectionibus.

6 Tacetur in his Capitulis titulus, & nomen auctoris, ob causam suprâ allaram *cap. 12. num. 19. ex Hugone pag. 88.* Et prætereà statim ad Capitula, non sedemus, sicuti ad Lectiones Matutini: tum quia breues sunt Lectiones, & minus fatigamur; tum quia, stante maiore qui Capitula legit, ob eiusdem reuerentiam stare debent alij, vt de nona Lectione ab Episcopo lecta in Natali Domini præscribitur in *Carim. Episc. lib. 2. cap. 5.*

7 In fine non dicitur, *Tu autem Domine*, &c. quia neque dicitur antè, *Inbe Domne*, &c. quæ duo sunt inuicem correlatiua; tum verò Sacerdos Hebdomadarius ea recitat, cui non conuenit ordinariè benedictionem ab alio petere: & prætereà in breuiori Lectione facilius culpa euitatur, præsertim à perfecto viro, qualem repræsentat Hebdomadarius qui Capitula recitat, Durand. *loco citato.*

8 Notat Radulph. *Propos. 13.* Capitulum Tertiarum in Festis idem vt plurimum cum Capitulo Laudum & Vesperarum. Ratio esse potest, quia Vesperæ, Laudes, & Tertia, sunt Horæ nobiliores. Ad Tertiam enim dicitur Missa de Festo solemnior, & per Tertiam fit ad Missam aditus. Quare Capitula Vesperarum ter dicuntur, Capitula Nonæ bis, ad Absolutionem in Prima, & ad Nonam; Capitula ad Sextam semel, quæ sunt quasi meditullia Episto-

Epistolarum Missæ, sicuti Capitula Tertiarum initia Epistolarum, & Capitula Nonarum terminationes Epistolarum. Sed tempore Aduentus & Quadragesimæ qualibet Hora habet suum Capitulum pro toto tempore, vt dicemus suo loco.

9 Sumi verò debent ex Scriptura sacra, Radulph. loco citato, & de corde recitari, ait S. Benedict. in Regula. his enim Dei laudem agimus, & pronuntiamus, Radulph. Propos. 8. exhortamur nosmetipsos & alios audientes, qui opere bono respondent; quod significat Responsorium breue, Hugo in Spec. cap. 3. excitamus etiam deuotionem contra tedium, Duran. loco citato.

10 Discordant aliquando à textu vulgato sacrorum Bibliorum; quibus in casibus sufficit auctoritas S. Romanæ Ecclesiæ, de qua S. Bernard. Ser. 3. Vigil. Natiuit. hæc habet: Cùm Ecclesia, inquit, in Scripturis diuinis verba vel alterat, vel alternat, fortior est illa compositio quàm positio prima verborum: & fortassis tantò fortior, quantum distat inter figuram & veritatem, inter lucem & vmbra, inter Dominam & ancillam. Hæc ille, quæ notanda sunt pro casibus pluribus in Missali & Breuiario, si nulla alia suppetit ratio.

11 Semel in Officio Capitulum dicitur ante Hymnum, hoc est, in Completorio. cuius causam dedimus ex Hugone sup. Section. 4. cap. 6. num. 8. pag. 60. & Deo gratias in fine respondetur. Vide causas supra cap. 12. numero 20. pag. 88.

12 Omittuntur Capitula in triduo maioris Hebdomadæ, & in Officio Defunctorum; & suo loco afferentur causæ.

De Oratione. CAP. XVI.

1 **V**Nica Oratio pro omnibus Horis communiùs habetur, ait Radul. Prop. 13. quæ nouissimum locum in Horis Canonicis tenet, ex antiquo Ecclesiæ ritu, ait Amalar. lib. 4. cap. 45. vt vnusquisque tali scuto, id est communi oratione rediens ad sua, muniatur contra omnia aduersa: vel, ex Hugone in Spec. cap. 3. vt diuina gratia, quæ actiones nostras præcessit, eadem ipsa subsequatur.

2 Eam dici in fine iussit Conc. Agathen. de Consecr. Dist. 15. cap. Conuenit. quæ solet esse breuis, ne multum loquentes oremus, Matth. 6.

3 Composuit Ambrosius plurimas, ex Gemma lib. 1. cap. 87. à Gelasio Papa auctæ & limatæ fuerunt, ex Sigeb. ad ann. 487. à S. Gregorio collectæ & distributæ, additis alijs, ex Walafir. de Rebus Eccl. cap. 22. atque Orationem concordare semper cum Officio & Euangelio S. Gregorij opera, asserit aperte Microl. cap. 61. nos certè Ambrosianis non paucis Orationibus vtimur, vt suis locis indicabimus. Concilium verò Carthaginense, seu, vt alij, Africapum, cap. 70. & Mileuit. cap. 12. quibus aderat S. Augustinus, reijciunt non probatas Orationes à Missa, & consequenter ab Officio diuino; cui, & Missæ regulariter communis est Oratio.

4 Prima & Completorium retinent easdem Orationes, ob causam allatam supra Sect. preced. pag. 56. num. 12. vbi de Horis egimus. Reliquæ Horæ eadem concluduntur Oratione.

5 Ante Orationem dicitur, etiam ab eo qui recitat solus, Dominus vobiscum, vt fusè probat P. Damiani in